

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın işçilerin ücretli emek piyasasındaki konumunun, çalışma koşullarının, işçi sağlığı ve iş güvenliği risklerinin, güvencesizlik ve kayıt dışı çalışmanın yaygınlığının, sendikalaşma önündeki engellerin, işyerlerinde maruz kaldıkları ayrımcılık, şiddet ve mobbingin, bakım yükü ve sosyal politika eksikliklerinin yarattığı eşitsizliklerin, engelli kadınların istihdama erişimi önündeki engellerin bütünlüklü biçimde araştırılması; mevcut mevzuat ve uygulamaların kadın işçiler açısından yarattığı sonuçların ortaya konulması ve eşit, güvenli, güvenceli çalışma koşullarının sağlanmasına yönelik gerekli düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

ÖZGÜL SAKI
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Kadınlar, ücretli emek piyasasına katılımında yapısal eşitsizliklerle karşı karşıya kalmakta; düşük ücret, güvencesizlik, kayıt dışı çalışma, ağır ve sağlıksız çalışma koşulları ile sistematik ayrımcılığın birleştiği çok katmanlı bir sömürü düzeni içerisinde yer almaktadır. Kadın emeği, hem üretim sürecinde hem de yeniden üretim alanında görünmez kılınmakta; bakım yükünün büyük ölçüde kadınların omuzlarına bırakılması, kadınların istihdama katılımını sınırlarken, çalışma yaşamında kalabilen kadınlar açısından da daha kötü koşulları dayatmaktadır.

Kadın işçiler, yoğun olarak istihdam edildikleri tekstil, perakende, sağlık, bakım hizmetleri, tarım ve ev içi hizmetler gibi sektörlerde düşük ücretli, esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerine mahkûm edilmektedir. Kayıt dışı çalışma özellikle kadınlar arasında yaygın olup, sosyal güvenlikten yoksunluk, iş güvencesinin olmaması ve iş kazaları ile meslek hastalıklarına karşı korumasızlık anlamına gelmektedir. Bu durum, kadınların emeklilik hakkına erişimini de ciddi biçimde sınırlamakta, yaşam boyu süren bir yoksulluk döngüsü yaratmaktadır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında mevcut politikalar kadın işçilerin özgül ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. İşyerlerinde kullanılan kişisel koruyucu ekipmanların çoğu zaman kadın bedenine uygun olmaması, gebelik ve emzirme dönemlerine ilişkin koruyucu düzenlemelerin uygulanmaması, uzun çalışma saatleri, tekrarlayan hareketler, kimyasal ve biyolojik risklere maruz kalma gibi etkenler kadın işçiler açısından ciddi sağlık sorunlarına yol açmaktadır. İşçi sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin piyasalaştırılması ve denetim mekanizmalarının zayıflığı, bu riskleri daha da derinleştirmektedir. Kadınların işyerlerinde maruz kaldığı cinsiyet temelli şiddet, taciz ve mobbing de iş sağlığı ve güvenliği meselesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Kadın işçilerin örgütlenme ve sendikalaşma oranları son derece düşüktür. İşyerlerinde sendikalaşma girişimleri ise işten çıkarma, baskı ve yıldırma politikalarıyla engellenmekte ve bu türden uygulamalar yaptırımsız bırakılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesi (TİS) yetki süreçlerini daraltan ve yüksek barajlara bağlayan mevzuat, sendikalaşma hakkını fiilen kullanılamaz hale getirmektedir. Yetki tespit süreçlerinin uzunluğu, işkolu ve işyeri barajları, istatistiklerin belirlenme biçimi ve idari prosedürler, işçilerin sendikal haklara erişimini baştan sınırlayan yapısal engeller yaratmaktadır. Bu süreçlere eşlik eden işten çıkarma, sürgün, baskı ve yıldırma politikaları ise özellikle kadın işçiler açısından sendikalaşmayı daha da zorlaştırmaktadır. Erkek egemen sendikal yapılar içerisinde kadınların temsili ve karar alma süreçlerine katılımı da sınırlı kalmakta; bu durum kadın işçilerin özgün taleplerinin görünmezleşmesine yol açmaktadır. Bu durum, kadın işçilerin haklarını savunabilecekleri kolektif araçlardan yoksun bırakılmasına neden olmaktadır.

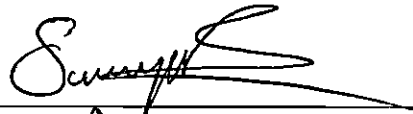

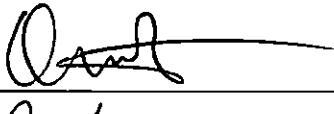

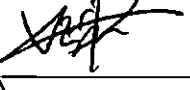

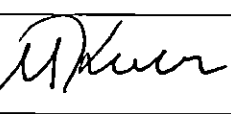
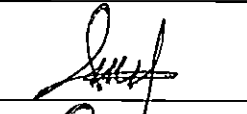

İşyerlerinde temel insani ihtiyaçlara erişim dahi birçok durumda sorunlu hale gelmiştir. Kadın işçilerin tuvalete erişiminin kısıtlanması, regl dönemine ilişkin ihtiyaçların yok sayılması, hijyen koşullarının yetersizliği gibi uygulamalar, çalışma yaşamındaki cinsiyetçi yaklaşımın somut göstergelerindedir. Bu koşullar, kadınların hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Bakım hizmetlerinin kamusal olarak sağlanmaması ve işyerlerinde kreş imkanlarının yaygın olmaması, çalışma yaşamındaki eşitsizliklerin temel kaynaklarından biridir. Mevcut düzenlemelerde kreş açma zorunluluğunun "150 kadın çalışan" şartına bağlanması, başlı başına cinsiyetçi bir yaklaşımın ürünüdür. Çocuk bakımının yalnızca kadınların sorumluluğu olarak tanımlanması, erkeklerin ebeveynlik rolünü görünmez kılmakta ve bakım emeğini kadınlara ait bir yük olarak kodlamaktadır. Kreş hakkının kadın çalışan sayısına bağlanması, bu hakkın evrensel ve kamusal niteliğini ortadan kaldırmakta; işyerlerinde eşitlikçi bir düzen kurulmasının önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle kreş hizmetlerinin sayısına bakılmaksızın tüm çalışanlar için erişilebilir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Benzer şekilde ebeveyn izinlerine ilişkin mevcut düzenlemeler de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretmektedir. Erkekler için eşit, devredilemez ve uzun süreli ebeveyn izninin bulunmaması, bakım sorumluluğunu kadınların üzerine bırakmakta; bu durum işverenler açısından kadınları "riskli çalışan" olarak görme eğilimini güçlendirmektedir.

Engelli kadınlar ise hem engellilik hem de toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın kesişiminde çok daha ağır bir dışlanma ile karşı karşıya kalmaktadır. İstihdama erişimde yaşanan güçlükler, uygun çalışma koşullarının sağlanmaması ve ayrımcı uygulamalar, engelli kadınların önünde ciddi engeller oluşturmaktadır.

Tüm bu sorunlar, kadın emeğinin sistematik olarak değersizleştirildiği, güvencesizleştirildiği ve denetimsiz bırakıldığı bir çalışma rejiminin varlığına işaret etmektedir. Kadın işçilerin çalışma yaşamındaki konumunun, işçi sağlığı ve güvenliği risklerinin, sendikal haklara erişimin önündeki engellerin, bakım politikalarının yetersizliğinin ve ayrımcılık biçimlerinin bütünlüklü biçimde ele alınması; mevcut mevzuatın ve uygulamaların kadınlar üzerindeki etkilerinin ortaya konulması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda; kadın işçilerin çalışma yaşamında karşılaştığı yapısal sorunların tespiti, işçi sağlığı ve güvenliği alanındaki

eksikliklerin giderilmesi, güvenceli ve eşit çalışma koşullarının sağlanması, sendikal hakların güçlendirilmesi, engelli kadınların istihdama erişiminin önünün açılması, bakım hizmetlerinin kamusal olarak yaygınlaştırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetilen politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İktüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasını arz ederim.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	